

Λειτουργικά Συστήματα - Εργαστήριο

Πολυνηματικός Προγραμματισμός

Δρ. Μηνάς Δασυγένης
mdasyg@ieee.org

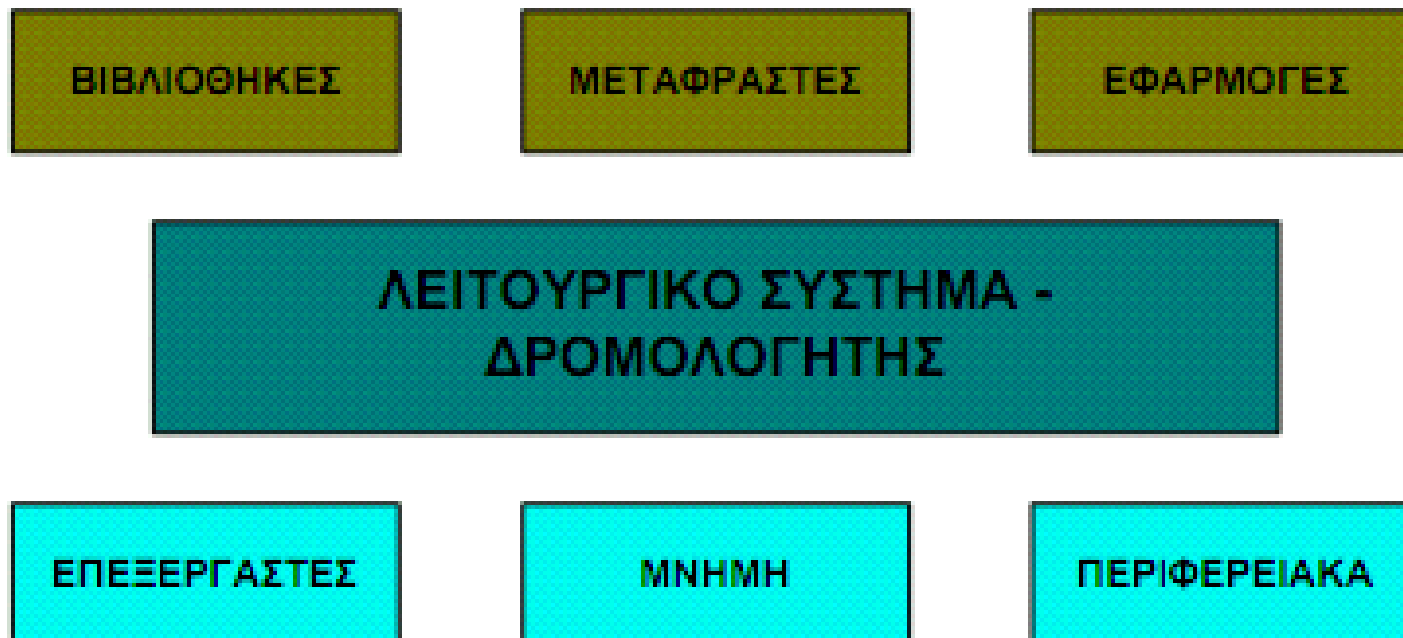

Πολυνηματικός Προγραμματισμός

- Για πολυνηματικό προγραμματισμό με χρήση της γλώσσας C, επιλέγεται στο πλαίσιο του μαθήματος η βιβλιοθήκη των νημάτων Posix Threads (Pthreads).
- Χαρακτηριστικά των Pthreads:
  - Ευρεία χρήση
  - Ωριμη υλοποίηση και πλατιά υποστήριξη από την κοινότητα
  - Αποδοτικές υλοποιήσεις στα σύγχρονα λειτουργικά συστήματα
  - Ικανοποιητικός βαθμός μεταφερισιμότητας
  - Διαθέσιμη βιβλιογραφία μέσω Διαδικτύου
  - Εύχρηστη και καλά ορισμένη προγραμματιστική διεπαφή
- Σε Linux και MacOSX βρίσκονται προεγκατεστημένα
- Σε Windows προτείνουμε την εγκατάσταση τους με χρήση του πακέτου
  - Pthreads-win32 και των εργαλείων MinGW.
  - <http://sourceware.org/pthreads-win32>, <http://www.mingw.org>
  - Μετά την εγκατάσταση οι εντολές θα είναι διαθέσιμες από την γραμμή εντολών

Λειτουργικό Σύστημα

- Μέσο διασύνδεσης των χρηστών και των εφαρμογών τους με το υλικό των υπολογιστών
- Ο χρονοδρομολογητής του λειτουργικού συστήματος αναθέτει διεργασίες στους επεξεργαστές του συστήματος

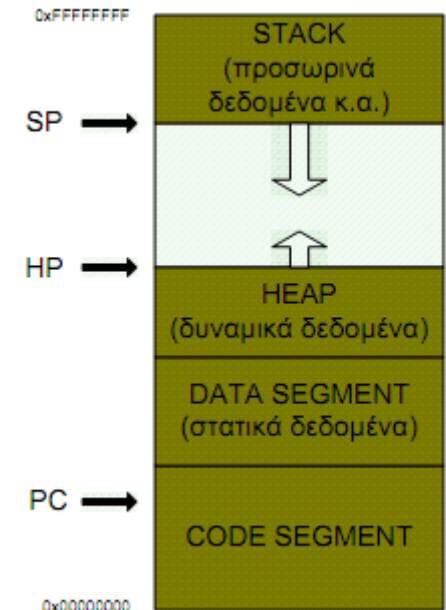
Διεργασίες

- Προγράμμα = Εκτελέσιμος κώδικας + δεδομένα (στατική οντότητα)
- Διεργασία = Στιγμιότυπο της εκτέλεσης ενός προγράμματος. Συλλογή από δομές δεδομένων που περιγράφουν πλήρως την διαδικασία εκτέλεσης του προγράμματος μια ορισμένη στιγμή (δυναμική οντότητα)

Διεργασίες

Η περιγραφή μιας διεργασίας γίνεται μέσω:

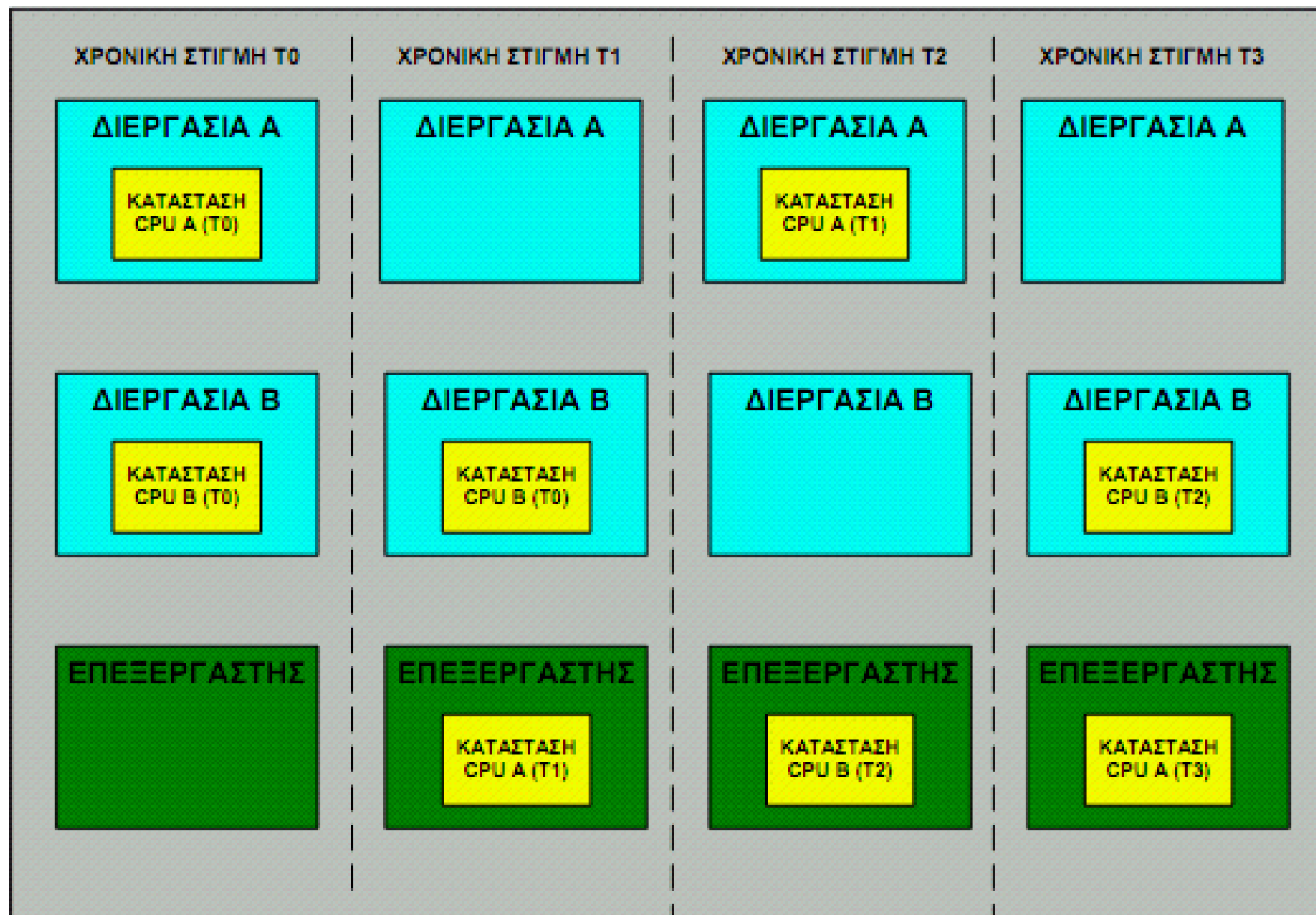
- Του χώρου διευθύνσεων της (address space), δηλαδή τμήματος της κύριας μνήμης που δεσμεύεται για την διεργασία και αποτελείται από:
  - Το τμήμα κώδικα (code segment)
  - Το τμήμα δεδομένων (data segment)
  - Το τμήμα στοίβας (stack segment)
  - Το τμήμα σωρού (Heap)
- Πληροφορίες που διατηρεί το λειτουργικό σύστημα εσωτερικά (κατάσταση διεργασίας, προτεραιότητα, δεσμευμένοι πόροι, στατιστικά).
- Σαν κατάσταση διεργασίας θα αναφέρουμε κάθε στιγμιότυπο κατά στο οποίο τα παραπάνω δεδομένα έχουν συγκεκριμένες τιμές. Ειδικά θα αναφερόμαστε στην:
  - Κατάσταση μνήμης, για να περιγράψουμε την κατάσταση του χώρου διευθύνσεων
  - Κατάσταση CPU, για να περιγράψουμε τιμές καταχωρητών όπως ο Program Counter (PC), ο Stack Pointer (SP) και άλλοι.

Εκτέλεση Διεργασίας

- Για να εκτελεστεί μια διεργασία σε έναν επεξεργαστή πρέπει να φορτωθεί σε αυτόν η κατάσταση CPU της διεργασίας.
- Κατά την εκτέλεση της διεργασίας η κατάσταση CPU μεταβάλλεται.
- Για να σταματήσει η εκτέλεση μιας διεργασίας και να ξεκινήσει μια άλλη (context switching):
  - Αποθηκεύεται η κατάσταση CPU της τρέχουσας διεργασίας
  - Φορτώνεται η κατάσταση CPU της προς εκτέλεση διεργασίας

Εκτέλεση Διεργασίας

Αξιοποίηση των πολυεπεξεργαστικών

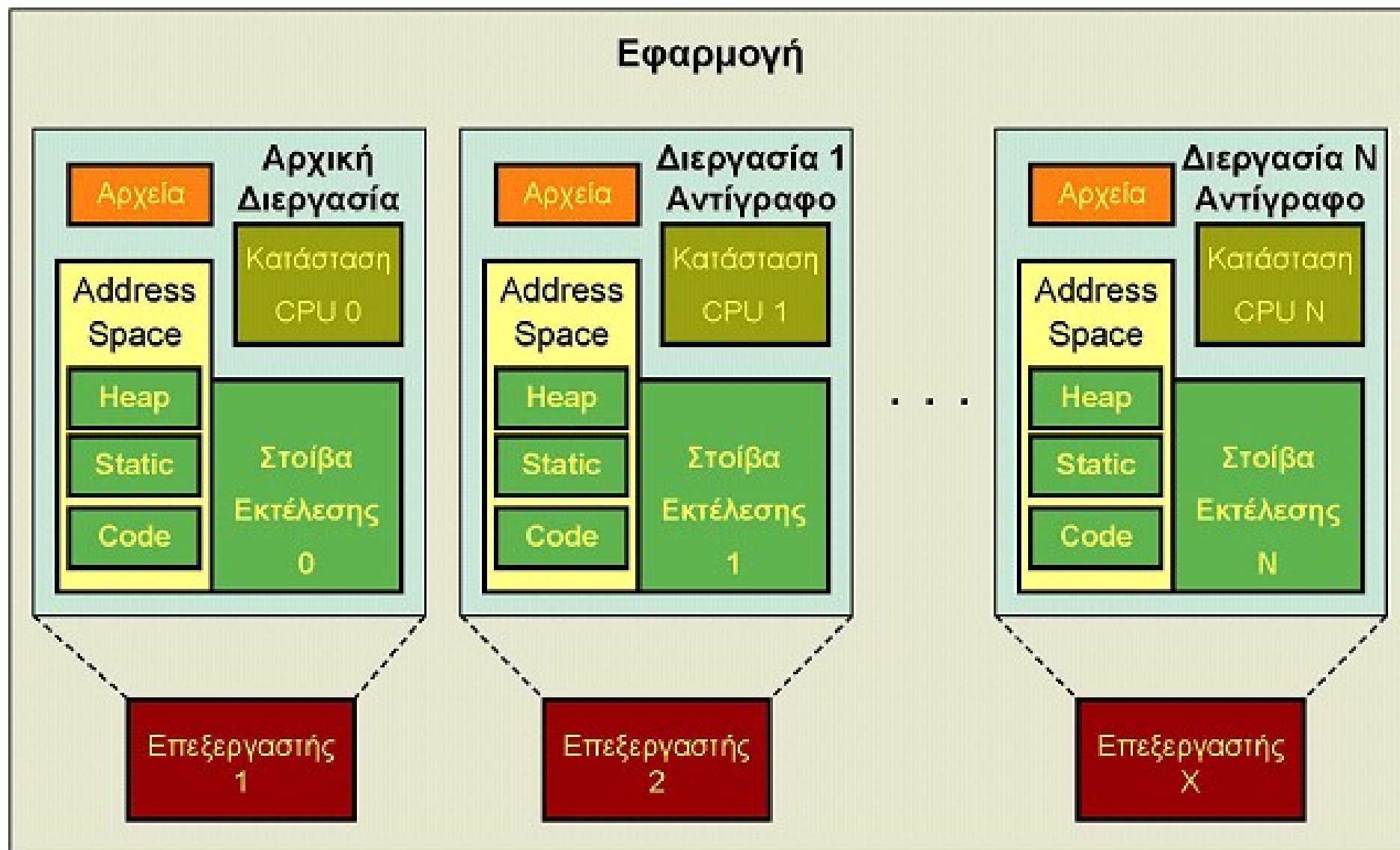
- Κάθε στιγμή σε έναν επεξεργαστή εκτελείται μια διεργασία.
- Θεωρία: “Ο χρόνος μιας εφαρμογής που εκτελείται σε παράλληλο σύστημα, εξαρτάται από το βαθμό παραλληλίας”
- Οι εφαρμογές καλούνται να εκμεταλλευτούν στο έπακρο την ύπαρξη πολυεπεξεργαστικών συστημάτων
- Πως μπορεί να γίνει αυτό;

1η Λύση: Πολλαπλές Διεργασίες

- Η εφαρμογή ξεκινά με την δημιουργία μιας αρχικής διεργασίας (parent process) η οποία δημιουργεί με τη σειρά της διεργασίες- αντίγραφα (child processes).
- Σε κάθε διεργασία-παιδί ο χώρος διευθύνσεων είναι ακριβές αντίγραφο του χώρου διευθύνσεων της αρχικής διεργασίας.
- Κάθε διεργασία-παιδί αναλαμβάνει συγκεκριμένους σκοπούς της εφαρμογής και κατανέμεται σε διαφορετικό επεξεργαστή από τον αλγόριθμο δρομολόγησης, γεγονός που συνεπάγεται την παράλληλη εκτέλεση της εφαρμογής.
- Για την δημιουργία διεργασιών δείτε την κλήση συστήματος `fork()`

Παράλληλη εκτέλεση διεργασιών

2η Λύση: Νήματα (Threads)

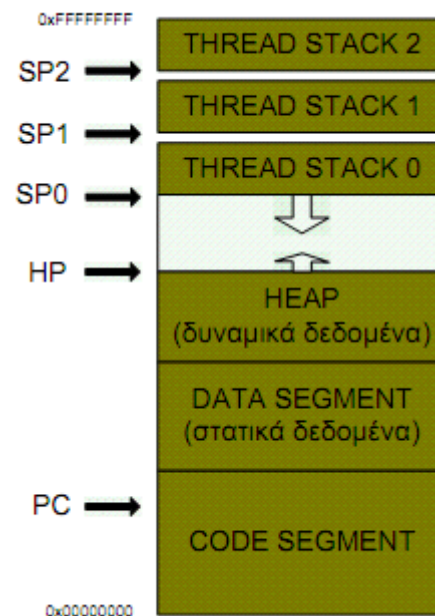
– Αντιγραφή και διαχωρισμός μόνο των απαραίτητων δεδομένων.

– Κοινή διαμοίραση των υπόλοιπων.

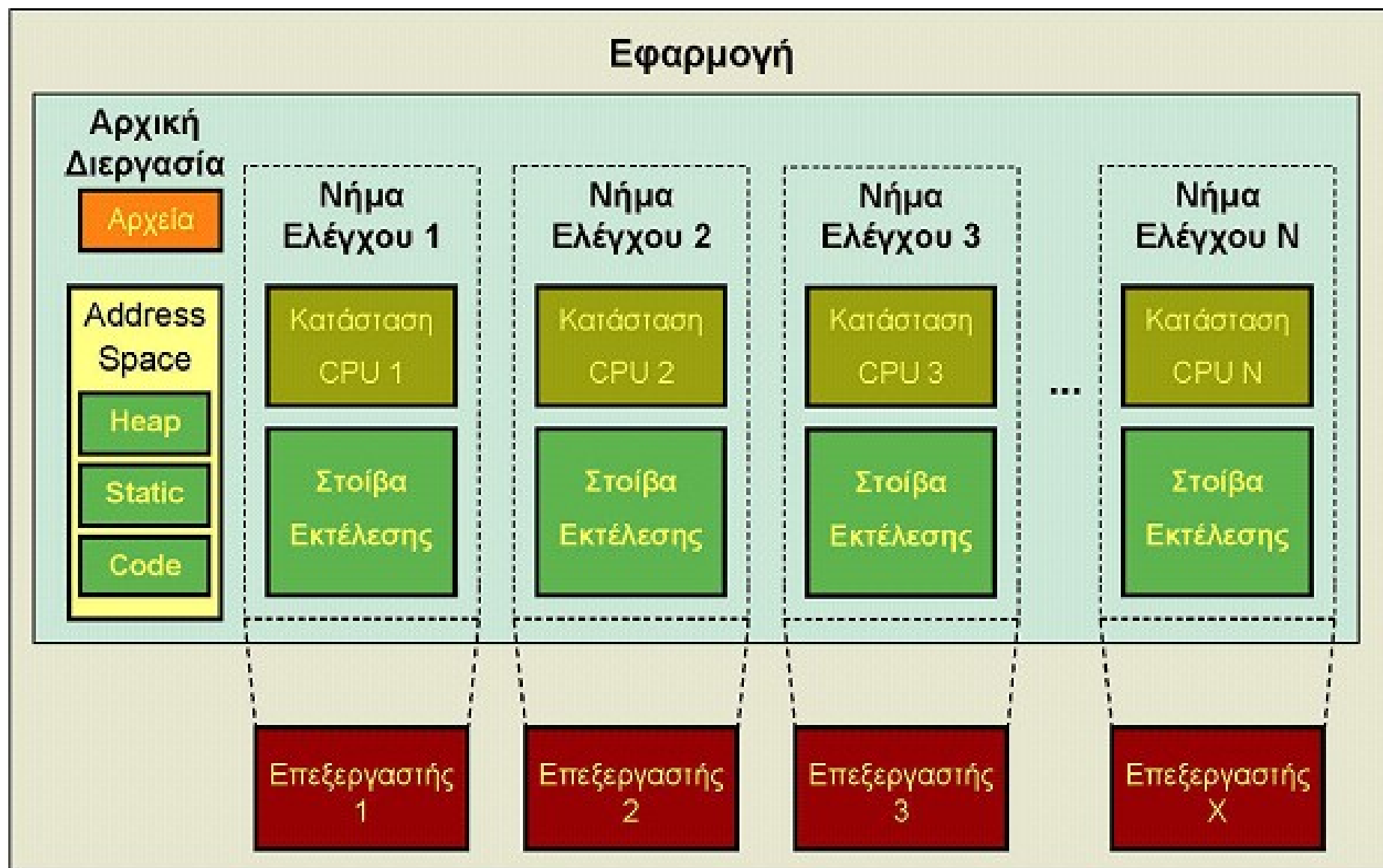
- Συγκεκριμένα:

- Μια διεργασία μπορεί να δημιουργήσει πολλαπλά νήματα, τα οποία εκτελούν μια συγκεκριμένη συνάρτηση.

- Κάθε τέτοιο νήμα έχει ξεχωριστή κατάσταση CF όλα μπορούν να εκτελεστούν ταυτόχρονα σε διαφορετικούς επεξεργαστές.
- Κάθε νήμα χρησιμοποιεί τον ίδιο χώρο διευθύνσεων, οπότε όλα επενεργούν στα ίδια δυναμικά και στατικά δεδομένα.
- Για την δημιουργία νημάτων δείτε την κλήση συστήματος `pthread_create()`

Παράλληλη εκτέλεση νημάτων

Σύγκριση διεργασιών-νημάτων

- Χώρος διευθύνσεων
  - Κάθε διεργασία-παιδί έχει ξεχωριστό χώρο διευθύνσεων
  - Όλα τα νήματα έχουν κοινό χώρο διευθύνσεων
  - Τα νήματα είναι πιο βολικά στον προγραμματισμό παράλληλων εφαρμογών καθώς ανταλλάσσουν πληροφορία με απλές λειτουργίες load-store
  - Η ανταλλαγή πληροφορίας μεταξύ διεργασιών πρέπει να γίνει ρητά (πέρασμα μηνυμάτων, ορισμός κοινής μνήμης)
- Κόστος διαχείρισης
  - Οι διεργασίες είναι βαριές, η δημιουργία τους και η εναλλαγή τους απαιτούν σημαντικό χρόνο
  - Τα νήματα είναι πιο ελαφρά, δημιουργούνται και εναλλάσσονται ταχύτερα
  - Οι παράλληλες εφαρμογές που χρησιμοποιούν νήματα είναι ταχύτερες
- Μεταφερσιμότητα
  - Η έννοια της διεργασίας είναι έγκυρη για όλα τα λειτουργικά συστήματα
  - Η έννοια των νημάτων παρουσιάζει διαφορές από λειτουργικό σε λειτουργικό
  - Η υιοθέτηση του προτύπου POSIX για τα νήματα αυξάνει την μεταφερσιμότητα

Διαχείριση διεργασιών

- Σε κάθε διεργασία που δημιουργείται ανατίθεται ένας μοναδικός αριθμός που λέγεται pid (process id)

`pid_t pid;`

- Μέσω του αναγνωριστικού pid ο προγραμματιστής μπορεί να ξεχωρίσει και να διαχειριστεί τις διάφορες διεργασίες.
- Μια διεργασία μπορεί να μάθει το pid της μέσω της κλήσης

`pid_t getpid(void);`

Διαχείριση νημάτων

- Σύμφωνα με το πρότυπο POSIX κάθε νήμα που δημιουργείται περιγράφεται από μια δομή τύπου `pthread_t`:

`pthread_t thread;`

- Μέσω του αναγνωριστικού `pthread_t` ο προγραμματιστής μπορεί να ξεχωρίσει και να διαχειριστεί τα διάφορα νήματα
- Ένα νήμα μπορεί να πάρει τη δομή που το περιγράφει με την κλήση

`pthread_t pthread_self(void);`

Κύκλος ζωής διεργασιών

- Δημιουργία
  - Κλήση συστήματος
pid_t fork (void);
- Όταν καλείται η `fork( )` δημιουργείται ένα αντίγραφο της διεργασίας που την κάλεσε
- Η διεργασία που την καλεί ονομάζεται διεργασία-πατέρας και αυτή που δημιουργείται διεργασία-παιδί
- Η επεξεργασία συνεχίζεται τόσο στα παιδιά όσο και στον πατέρα, από τις εντολές που ακολουθούν την `fork( )`.

Κύκλος ζωής διεργασιών

- Για τον ομαλό τερματισμό του προγράμματος η διεργασία-πατέρας θα πρέπει να περιμένει τον τερματισμό των παιδιών:

- Κλήση συστήματος

`pid_t waitpid(pid_t pid, int *status,int options);`

- Η διεργασία που καλεί την `waitpid( )` σταματά την εκτέλεση της μέχρι η `pid` διεργασία που αναμένει να τερματίσει την εκτέλεση της
- Τερματισμός των παιδιών

Κλήση **`void exit(int);`**

- Η διεργασία που καλεί την `exit( )` τερματίζει την εκτέλεση της

Παράδειγμα με διεργασίες

```
void * work_function(void *);

int main(int argc, char **argv)
{
    int i=1;
    int pid, status;

    pid = fork();
    if(pid == 0){
        printf("Child\n");
        work_function((void *) i);
        exit(0);
    }

    printf("Father of %d\n", pid);

    waitpid(pid, &status, 0);

    return 0;
}
```

Κύκλος ζωής νημάτων

- Δημιουργία
- Κλήση

```
int pthread_create (pthread_t * thread, pthread_attr_t  
*attr, void * (*start_routine) (void *), void * arg);
```

- Η κλήση αυτή κατασκευάζει ένα νέο νήμα που θα εκτελέσει τη συνάρτηση `start_routine`, με όρισμα το `arg`.
- Η δομή που περιγράφει το νέο νήμα αποθηκεύεται στο όρισμα `thread`.
- Το νέο νήμα είναι έτοιμο να εκτελεστεί αμέσως μετά τη δημιουργία του.

Κύκλος ζωής νημάτων

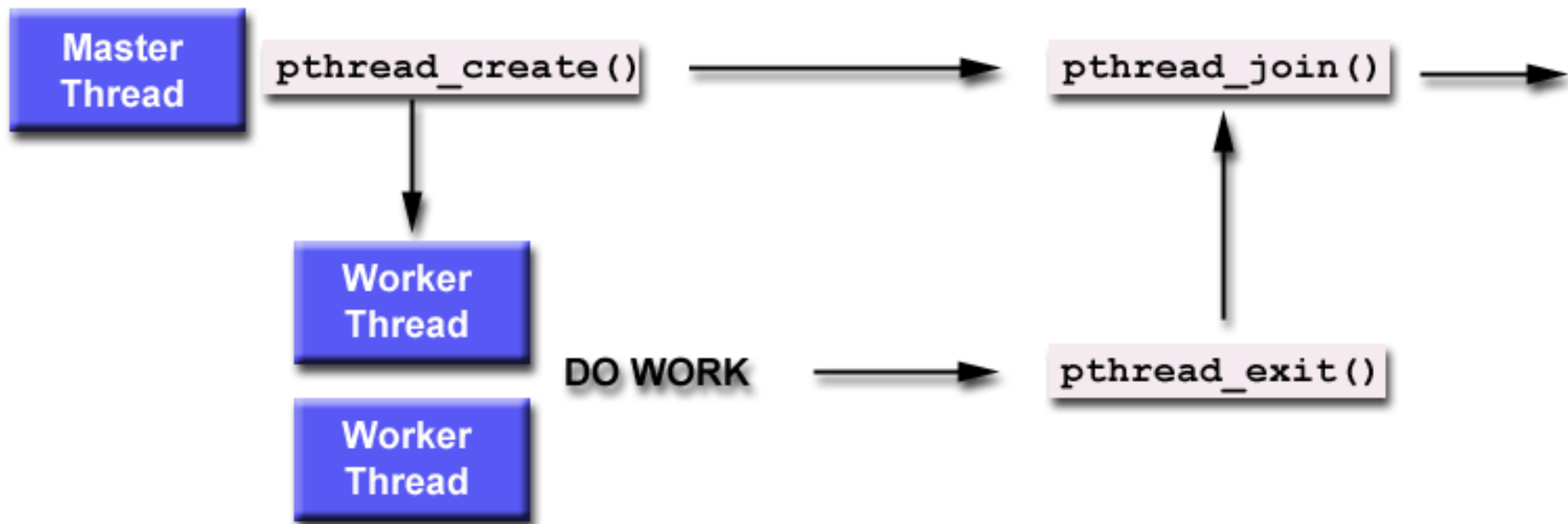
- Για τον ομαλό τερματισμό του προγράμματος ένα οποιοδήποτε νήμα πρέπει να περιμένει τα υπόλοιπα να τελειώσουν:
- Κλήση

`int pthread_join( pthread_t thread, void ** ret);`

- Το νήμα που καλεί την `pthread_join( )` σταματά την εκτέλεση του μέχρι το `thread` νήμα που αναμένει, να τερματίσει την εκτέλεση του. Στο όρισμα `ret` αποθηκεύεται η τιμή που επιστρέφει η συνάρτηση που εκτελέστηκε από το νήμα
- Τερματισμός νημάτων

`void pthread_exit(void *);`

Νήματα και pthread_join()

- The pthread_join() subroutine blocks the calling thread until the specified threadid thread terminates.
- The programmer is able to obtain the target thread's termination return status if it was specified in the target thread's call to pthread_exit().
- A joining thread can match one pthread_join() call. It is a logical error to attempt multiple joins on the same thread.
- When a thread is created, one of its attributes defines whether it is joinable or detached. Only threads that are created as joinable can be joined. If a thread is created as detached, it can never be joined.

Νήματα και pthread_join()

- To explicitly create a thread as joinable or detached, the attr argument in the pthread_create() routine is used. The typical 4 step process is:
  - Declare a pthread attribute variable of the **pthread_attr_t** data type
  - Initialize the attribute variable with **pthread_attr_init()**
  - Set the attribute detached status with **pthread_attr_setdetachstate()**
  - When done, free library resources used by the attribute with **pthread_attr_destroy()**
- The pthread_detach() routine can be used to explicitly detach a thread even though it was created as joinable.

Παράδειγμα με νήματα

```
void * work_function(void *);  
  
int main(int argc, char **argv)  
{  
    int i = 1;  
    pthread_t thread;  
  
    pthread_create(&thread, NULL, workfunction, (void *) i);  
  
    pthread_join(thread, NULL);  
    printf("Child ended, exiting...\n");  
  
    return 0;  
}
```

Συγχρονισμός μεταξύ νημάτων

- Πολύ συχνά, στις διάφορες παράλληλες εφαρμογές δημιουργείται η ανάγκη για συγχρονισμό μεταξύ των διαφόρων νημάτων
- Για την προσπάθεια από τα διάφορα νήματα κάποιας κοινής μεταβλητής
- Για να ειδοποιήσει κάποιο νήμα κάποιο άλλο όταν συμβεί κάποιο γεγονός
  - Νήματα που υλοποιούν ένα pipeline
  - Νήματα που δουλεύουν με το μοντέλο producer – consumer
  - Όταν τα νήματα πρέπει να λειτουργήσουν σαν μια ομάδα
  - Όταν όλα τα νήματα πρέπει να ξεκινήσουν ταυτόχρονα να εκτελέσουν μια εργασία (π.χ. παράλληλο βρόχο)

Προσπέλαση κοινής μεταβλητής χωρίς προστασία

	Νήμα 1	Νήμα 2	A	B
T0	Διάβασε B=10		A=100	B=10
T1		Διάβασε B=10	A=100	B=10
T2		Διάβασε A=100	A=100	B=10
T3	Διάβασε A=100		A=100	B=10
T4	Πρόσθεσε A=A+B		A=110	B=10
T5		Πρόσθεσε A=A+B	A=110	B=10

Αποτέλεσμα A=110

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ: Χάνονται κάποιες συναλλαγές

Αμοιβαίος αποκλεισμός

- Όταν δύο νήματα ανανεώνουν την ίδια μεταβλητή θα πρέπει να συγχρονίζονται κατά την διαδικασία εγγραφής
- Αυτό ονομάζεται αμοιβαίος αποκλεισμός
- Ο αμοιβαίος αποκλεισμός επιτυγχάνεται με την χρήση κλειδιών
- Ένα κλειδί μπορεί να είναι κλειδωμένο ή ελεύθερο
- Ένα νήμα πριν ανανεώσει μια κοινή μεταβλητή θα πρέπει να κλειδώσει ένα κλειδί, το οποίο θα ελευθερώσει αμέσως μετά την εγγραφή

Προσπέλαση κοινής μεταβλητής με χρήση κλειδιού

	Νήμα 1	Νήμα 2	A	B
T0	Διάβασε B=10		A=100	B=10
T1		Διάβασε B=10	A=100	B=10
T2		Πάρε το κλειδί	A=100	B=10
T3	Πάρε το κλειδί	Διάβασε A=100	A=100	B=10
T4	Περίμενε το κλειδί	Πρόσθεσε A=A+B	A=110	B=10
T5	Περίμενε το κλειδί	Άσε το κλειδί	A=110	B=10
T6	Διάβασε A=110		A=110	B=10
T7	Πρόσθεσε A=A+B		A=120	B=10
T8	Άσε το κλειδί		A=120	B=10

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ: Δε χάνεται κάποια συναλλαγή. Το A έχει τη σωστή τιμή 120

Μεταβλητές κλειδιά - Δημιουργία

- Το πρότυπο POSIX παρέχει τον τύπο `pthread_mutex_t`, οποίος ορίζει μια μεταβλητή τύπου κλειδί
- Οι μεταβλητές αυτού του τύπου θα πρέπει να αρχικοποιηθούν πριν χρησιμοποιηθούν:
  - Στατική αρχικοποίηση:
`pthread_mutex_t mutex = PTHREAD_MUTEX_INITIALIZER;`
  - Δυναμική αρχικοποίηση χρησιμοποιώντας την κλήση:
`int pthread_mutex_init(&mutex, NULL);`
- Ένα αρχικοποιημένο κλειδί αρχικά είναι στην κατάσταση ελεύθερο.

Μεταβλητές κλειδιά - Κλείδωμα

- Ένα νήμα ελέγχου μπορεί να κλειδώσει μια μεταβλητή κλειδί χρησιμοποιώντας την κλήση:
`pthread_mutex_lock (&mutex);`
- Μόλις η συνάρτηση αυτή επιστρέψει το κλειδί θα είναι σε κατάσταση “κλειδωμένο”
- Αν το κλειδί είναι ήδη κλειδωμένο τότε το νήμα που καλεί την παραπάνω κλήση μπλοκάρεται μέχρι το κλειδί να ξαναγίνει “ελεύθερο”
- Όταν πολλά νήματα καλούν ταυτόχρονα την κλήση αυτή, τότε μόνο ένα από αυτά θα καταφέρει να κλειδώσει το κλειδί

Μεταβλητές κλειδιά- Απελευθέρωση

- Ένα νήμα ελέγχου μπορεί να απελευθερώσει μια μεταβλητή κλειδί χρησιμοποιώντας την κλήση:
`pthread_mutex_unlock (mutex);`
- Μόλις η συνάρτηση αυτή επιστρέψει το κλειδί θα είναι σε κατάσταση “ελεύθερο”
- Μόλις το νήμα που έχει κλειδώσει το κλειδί καλέσει την παραπάνω συνάρτηση τότε ένα από τα υπόλοιπα νήματα που έχουν μπλοκάρει (περιμένοντας το κλειδί) ξεμπλοκάρεται
- Και πάλι ένα μόνο από τα μπλοκαρισμένα νήματα θα καταφέρει να ξανακλειδώσει το κλειδί

Μεταβλητές κλειδιά- Κλείδωμα με έλεγχο

- Ένα νήμα ελέγχου μπορεί να δοκιμάσει να κλειδώσει μια μεταβλητή κλειδιού χρησιμοποιώντας την κλήση:

`pthread_mutex_trylock (&mutex);`

- Αν το κλειδί είναι σε κατάσταση ελεύθερο τότε το νήμα που έκανε την κλήση θα κλειδώσει το κλειδί
- Αν το κλειδί είναι σε κατάσταση κλειδωμένο τότε η κλήση αυτή επιστρέφει έναν ειδικό κωδικό που ενημερώνει τον χρήστη για την κατάσταση

Μεταβλητές κλειδιά - Καταστροφή

- Για κάθε κλήση `pthread_mutex_lock` που υπάρχει στο πρόγραμμα μας, θα πρέπει να υπάρχει και η αντίστοιχη κλήση `pthread_mutex_unlock` για την ίδια μεταβλητή κλειδί
- Αλλιώς το πρόγραμμα μας μπορεί να ανασταλεί μόνιμα (deadlock)
- Όταν μια μεταβλητή κλειδί δεν χρησιμοποιείται πια, τότε αυτή μπορεί να καταστραφεί με την κλήση:

`pthread_mutex_destroy(&mutex);`

Παράδειγμα με μεταβλητές κλειδιά

```
...  
pthread_mutex_t mutex =  
    PTHREAD_MUTEX_INITIALIZER;  
int Global;  
...  
  
void work_function(void * arg);  
{  
    ...  
  
    pthread_mutex_lock(&mutex);  
    ...  
    // Read/Write Access Global  
    // ("Critical Section")  
    ...  
    pthread_mutex_unlock(&mutex);  
    ...  
}
```


Συγχρονισμός με χρήση φράγματος

- Συγχρονισμός (κυριολεκτικά) των νημάτων σε συγκεκριμένα σημεία του προγράμματος
- Κατά τον ορισμό ενός φράγματος ορίζεται ο αριθμός των νημάτων που πρόκειται να το χρησιμοποιήσουν
- Όταν κάποιο νήμα συναντήσει ένα φράγμα αναστέλλει την εκτέλεση του έως ότου να συναντήσουν το συγκεκριμένο φράγμα όλα τα υπόλοιπα νήματα που έχει οριστεί να το χρησιμοποιήσουν (πλήθος νημάτων)
- Όταν το τελευταίο νήμα συναντήσει το φράγμα, ειδοποιούνται και όλα τα υπόλοιπα να συνεχίσουν την εκτέλεση τους.
- Με αυτό τον τρόπο όλα τα νήματα συγχρονίζονται με το “πιο αργό” νήμα
- Απλός και σε αρκετούς αλγορίθμους απαραίτητος τρόπος συγχρονισμού
- Η επίδραση του είναι μικρή όταν το φορτίο είναι ισοκατανεμημένο

Συγχρονισμός με χρήση φράγματος

	Νήμα 1	Νήμα 2	Γύρος
T0	Εκτέλεση Υπολογισμού	Εκτέλεση Υπολογισμού	N
T1	Συνάντηση φράγματος	Εκτέλεση Υπολογισμού	N
T2	Αναμονή στο φράγμα	Εκτέλεση Υπολογισμού	N
T3	Αναμονή στο φράγμα	Εκτέλεση Υπολογισμού	N
T4	Αναμονή στο φράγμα	Συνάντηση φράγματος	-
T5	Έξοδος από το φράγμα	Έξοδος από το φράγμα	-
T6	Εκτέλεση Υπολογισμού	Εκτέλεση Υπολογισμού	N+1
T7			

Το ταχύτερο σε αυτή τη συγκυρία νήμα 1 συγχρονίζεται με το αργότερο νήμα 2.

Παράδειγμα χρήσης: όταν δεδομένα που παράγονται στο γύρο N είναι απαραίτητα για τον υπολογισμό κατά τον γύρο N+1 κ.ο.κ.

Υλοποίηση φραγμάτων

- Αρχικά δεν προβλεπόταν η υποστήριξη τους
- Ορίστηκαν σε μεταγενέστερη έκδοση του προτύπου
- Η υλοποίηση τους στα διάφορα λειτουργικά συστήματα αυτή τη στιγμή είναι προαιρετική
- Ωστόσο στο linux/BSD διατίθεται πλέον υλοποίηση τους.
- Οι κυριότερες συναρτήσεις για χρήση φραγμάτων είναι:
- Τύπος:
  - `pthread_barrier_t bar;`
  - `int pthread_barrier_init(&bar, NULL, numOfThreads);`
  - `int pthread_barrier_wait(&bar);`
  - `int pthread_barrier_destroy(&bar);`

Συγχρονισμός μεταξύ νημάτων

- Πολύ συχνά, στις διάφορες παράλληλες εφαρμογές δημιουργείται η ανάγκη για συγχρονισμό μεταξύ των διαφόρων νημάτων
- Για την προσπέλαση από τα διάφορα νήματα κάποιας κοινής μεταβλητής
- Για να ειδοποιήσει κάποιο νήμα κάποιο άλλο όταν συμβεί κάποιο γεγονός
  - Νήματα που υλοποιούν ένα pipeline
  - Νήματα που δουλεύουν με το μοντέλο producer – consumer
  - Όταν τα νήματα πρέπει να λειτουργήσουν σαν μια ομάδα
  - Όταν όλα τα νήματα πρέπει να ξεκινήσουν ταυτόχρονα να εκτελέσουν μια εργασία (π.χ. παράλληλο βρόχο)

Μεταβλητές υπό συνθήκη

- Οι μεταβλητές υπό συνθήκη παρέχουν έναν εναλλακτικό τρόπο για συγχρονισμό μεταξύ των νημάτων
- Σε αντίθεση με τις μεταβλητές αμοιβαίου αποκλεισμού, η χρήση των μεταβλητών υπό συνθήκη δεν έχει σαν σκοπό να εγγυηθεί την αποκλειστική πρόσβαση ενός νήματος σε δεδομένα (προστασία ενός κρίσιμου τμήματος)
- Οι μεταβλητές υπό συνθήκη αποτελούν ένα μηχανισμό ειδοποίησης μεταξύ των νημάτων

Μεταβλητές υπό συνθήκη

- Για να έχει νόημα η χρήση των μεταβλητών υπό συνθήκη σαν μηχανισμός ειδοποίησης θα πρέπει να συσχετίζεται, από τη μεριά του προγραμματιστή, με τον έλεγχο ορισμένων κοινών δεδομένων
- Τα κοινά αυτά δεδομένα αποτελούν και τη συνθήκη με την οποία συσχετίζεται η μεταβλητή
- Χωρίς τις μεταβλητές υπό συνθήκη, ο προγραμματιστής θα έπρεπε συνεχώς να ελέγχει (poll) την τιμή των δεδομένων, καταναλώνοντας πόρους από το σύστημα
- Αποφεύγεται το συνεχές polling στα δεδομένα, καθώς κάποιο νήμα ειδοποιεί τα ενδιαφερόμενα για την αλλαγή της τιμής των δεδομένων, μέσω μιας μεταβλητής υπό συνθήκη

Ένα παράδειγμα

- Έστω μια κοινή ουρά δεδομένων (queue)
- Ένα νήμα είναι απασχολημένο με την εξαγωγή στοιχείων από την ουρά
- Όσο η ουρά είναι άδεια το νήμα θα πρέπει να περιμένει χωρίς να εκτελεί χρήσιμη εργασία
- Στοιχεία στην ουρά τοποθετούν ορισμένα άλλα νήματα σε διάφορες στιγμές κατά την ροή του προγράμματος

Ένα παράδειγμα

- Συνθήκη: Η κατάσταση της κοινής ουράς δεδομένων.
- Γεμάτη ή άδεια. Ο έλεγχος μπορεί να γίνει από την μεταβλητή που αποθηκεύει το μέγεθος της ουράς
- Το νήμα περιμένει την ειδοποίηση του για την προσθήκη στοιχείου στην ουρά μέσω μιας μεταβλητής υπό συνθήκη
- Κάποια στιγμή ένα νήμα προσθέτει ένα στοιχείο στην ουρά και ειδοποιεί το νήμα που αναμένει, μέσω της μεταβλητής υπό συνθήκη
- Κοινά δεδομένα – Κρίσιμα τμήματα:
  - Η μεταβλητή μεγέθους της ουράς
  - Η κοινή ουρά δεδομένων, μέσω των πράξεων εισαγωγής, εξαγωγής στοιχείων

Δημιουργία

- Το POSIX παρέχει τον τύπο `pthread_cond_t`, οποίος ορίζει μια μεταβλητή υπό συνθήκη
- Και οι μεταβλητές αυτού του τύπου θα πρέπει να
- αρχικοποιηθούν πριν χρησιμοποιηθούν:
  - Στατική αρχικοποίηση:
`pthread_cond_t condition =
PTHREAD_COND_INITIALIZER;`
  - Δυναμική αρχικοποίηση χρησιμοποιώντας την κλήση: `int pthread_cond_init(condition);`
- Μια μεταβλητή υπό συνθήκη χρησιμοποιείται πάντα μαζί με μια μεταβλητή τύπου κλειδί

Αναμονή

- Ένα νήμα ελέγχου μπορεί να περιμένει μέχρι να τεθεί μια μεταβλητή υπό συνθήκη χρησιμοποιώντας την κλήση:

`pthread_cond_wait (condition, mutex);`

- Η κλήση αυτή μπλοκάρει το νήμα που την καλεί μέχρι να τεθεί η μεταβλητή υπό συνθήκη
- Η κλήση αυτή πρέπει να καλείται με την μεταβλητή κλειδί σε κατάσταση κλειδωμένο
- Κατά την διάρκεια που το νήμα είναι μπλοκαρισμένο η μεταβλητή κλειδί απελευθερώνεται
- Όταν η κλήση αυτή επιστρέψει το κλειδί είναι πάλι σε κατάσταση κλειδωμένο

Γιατί χρειάζεται το κλειδί;

- Η συνθήκη, δηλαδή τα δεδομένα προς έλεγχο, είναι κοινά ανάμεσα στα νήματα (πχ το μέγεθος της ουράς)
- Η ασφαλής πρόσβαση στα κοινά δεδομένα εξασφαλίζεται με την χρήση μεταβλητών αμοιβαίου αποκλεισμού
- Άρα μια μεταβλητή υπό συνθήκη υλοποιεί την ειδοποίηση για την αλλαγή της συνθήκης και μια μεταβλητή αμοιβαίου αποκλεισμού υλοποιεί την ασφαλή/αποκλειστική πρόσβαση στη συνθήκη
- Επομένως στην κλήση της αναμονής μπορούν να συνδυαστούν και οι δυο χρήσεις των διαφορετικών μεταβλητών, εφόσον ούτως ή άλλως είναι αναγκαίες.

Αφύπνιση

- Ένα νήμα ελέγχου μπορεί να ξυπνήσει ένα νήμα που περιμένει σε κάποια μεταβλητή υπό συνθήκη με την κλήση:

pthread_cond_signal (condition);

- Ένα νήμα ελέγχου μπορεί να ξυπνήσει όλα τα νήματα που περιμένουν σε κάποια μεταβλητή υπό συνθήκη με την κλήση:

pthread_cond_broadcast (condition);

- Η κλήση αυτή ενδεχομένως καλείται με το σχετικό κλειδί σε κατάσταση κλειδωμένο. Μετά την κλήση αυτή το κλειδί πρέπει να ελευθερωθεί, έτσι ώστε η αντίστοιχη

pthread_cond_wait να λειτουργήσει

Προϋποθέσεις

- Για να λειτουργήσει σωστά μια μεταβλητή υπό συνθήκη, απαιτείται κατάλληλο κλείδωμα και ξεκλείδωμα της αντίστοιχης μεταβλητής κλειδί
- Αν κληθεί η `pthread_cond_wait` χωρίς να έχει κλειδωθεί η μεταβλητή κλειδί, η συμπεριφορά της κλήσης θα είναι απρόβλεπτη
- Εφόσον έχει δεσμευθεί, αν δεν απελευθερωθεί η μεταβλητή κλειδί μετά την κλήση **`pthread_cond_signal`**, η αντίστοιχη **`pthread_cond_wait`** δε θα μπορέσει να ξεμπλοκαριστεί

Μεταβλητές υπό συνθήκη - Παραδείγματα

```
for(...){  
    ...  
    pthread_mutex_lock(&mutex);  
  
    count++;  
    if(count == N){  
        // wake-up thread 2  
  
        pthread_cond_signal(&condition);  
    }  
  
    pthread_mutex_unlock(&mutex);  
    ...  
    //Do work  
}
```

Νήμα 1

```
...  
pthread_mutex_lock(&mutex);  
  
while(count < N) {  
    pthread_cond_wait(&condition, &mutex);  
}  
count -= N;  
pthread_mutex_unlock(&mutex);  
...  
  
//Do work
```

Νήμα 2

Προσοχή στον επανέλεγχο της συνθήκης

- Πάντα πρέπει να γίνεται επανέλεγχος της συνθήκης μετά από το ξεμπλοκάρισμα από την αναμονή σε μια κλήση της

`pthread_cond_wait`

- Αυτό μπορεί να γίνει τοποθετώντας την `pthread_cond_wait` στο εσωτερικό ενός `while loop` στο οποίο θα ελέγχετε η συνθήκη
- Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό διότι:
  - τα νήματα είναι ασύγχρονα. Κάποιο άλλο νήμα μπορεί να έχει προλάβει να μεταβάλει την συνθήκη
  - Υπάρχει η (σπάνια – αλλά όχι και τόσο σπάνια) περίπτωση των συμπτωματικών ειδοποιήσεων (spurious wakeups). Ειδοποιήσεις οι οποίες προκαλούνται χωρίς να έχει προηγηθεί κάποιο `signal` ή `broadcast` της συγκεκριμένης μεταβλητής υπό συνθήκη από άλλο νήμα